

Ecsetre való

Pályázatok, ösztöndíjak, támogatások segítik a kezdő képzőművészeket, esélyesek a galériákba jutásra is, bár a műkereskedelmi piac visszaesése akadályozza a kiemelkedést.

AFOLYÓ HULLÁMAIN ÖSSZETORLÓDÓ szemét, fej nélküli látogatók a múzeumban, kalocsai mintás burka, kórházi ágyon vérző tank, szekrénybe zárt gyóntatófülke – a műfaji és stiláris sokszínűség mellett számos meghökkentő téma fogadja még október közepéig a látogatókat a Kogart frissen diplomázott művészeket bemutató kiállításán. A visszhang éppoly vegyes, mint a bemutatott munkák: míg az egyik kritikus „névéhez méltóan friss, érdekes”

kiállításról ír, a másik nagy csalódásról, unalomról és a képzelőerő hiányáról.

Közel egy évtizede, 2004-ben rendezte meg a Kovács Gábor Művészeti Alapítvány az első Friss című kiállítást, az azóta eltelt időben sok minden módosult a pályakezdők első éveit befolyásoló feltételrendszerben. Ami nem változott: nemcsak a már pályán lévő művészek, de a műkereskedők és a műgyűjtők szerint is túlképzés folyik a képzőművészeti egyetemeken. Ez csak ▶

részben magyarázható azzal, hogy még a diplomaosztásnál sem lehet megjósolni, kikből lesznek a későbbi sztárok, és ezért szélesebb merítésre van szükség. Kisebb gondot okozna a túlképzés – hangsúlyozza Borsos János, a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület alelnöke –, ha az egyetemek felkészítenék a hallgatókat, hogy sokuknak más pályán, például alkalmazott grafikusként vagy pedagógusként kell majd kamatoztatniuk a tudásukat. A képzés másik hiányossága, hogy a szakmai tudás átadása mellett kevés egyéb, az érvényesüléshez ugyancsak nélkülözhetetlen ismeretet nyújt – ilyenek például a galériák működési és árképzési mechanizmusa, a tárgyalási taktikák vagy a portfólió-összeállítás. A 2007-ben végzett Jakatics-Szabó Veronika – nemzedékének egyik ismert képviselője – a siker fontos tényezői között említi a kapcsolatteremtési és együttműködési készséget is, hiszen miközben az alkotómunka rendszerint egyszemélyes, a sikerhez vezető út további lépései csak csapatmunkában valósíthatók meg.

Az utóbbi évek változásai két területen egyértelműen pozitívak. Ma lényegesen több a kereskedelmi galéria, mint tíz éve, és a korábban indultaknak is jóval nagyobb a gyakorlatuk a pályakezdő művészek menedzselésében. Javultak az ösztöndíjakhoz, külföldi tanulmányutakhoz, alkotói támogatásokhoz jutás lehetőségei is, igaz, elsősorban nem állami forrásból, hanem a céges és magánmecenatúrának köszönhetően. Ami a galériákat illeti: miközben a szerepük nélkülözhetetlen, megoszlanak

a vélemények, hogy mikor célszerű egy fiatal művésznek csatlakozni hozzájuk. A galériák mindenesetre igyekeznek már diplomavédéskor „levadászni” az ígéretesnek tűnő végzősöket, akik ezáltal előbb szembesülnek az értékesítési szempontokat is hangsúlyosan érvényesítő elvárásokkal, mint hogy kialakul önálló arculatuk. Ez a nyomás ráadásul erősödhet, mert a galériák mostanában nemigen engedhetik meg maguknak a lassan megtérülő befektetéseket. Ezért például Spengler Katalin műgyűjtő szerint az a szerencsésebb, ha az első 2-3 évben a pályakezdő inkább a maga útját járja, tapasztalatokat gyűjt – külföldön is –, és mindezt különböző ösztöndíjakból, támogatásokból igyekszik finanszírozni. Általános recept nincs, sok múlik a galéria profizmusán, a művész hozzáállásán. Molnár Ani, a nevét viselő galéria vezetője nemcsak azért foglalkozik szívesen fiatalokkal, mert izgalmas szakmai feladat közreműködni a „felépítésükben”, hanem

azért is, mert az ő munkáikon tudja lemérni, merre tart a szakma. Molnár, aki a Kortárs Galériák Egyesületének elnöke is, további, praktikus szempontként említi, hogy a nemzetközi vásárok egy része kifejezetten megkívánja fiatal művészek szerepeltetését. Szalóky Károly, a Várfok Galéria tulajdonosa éveken keresztül külön „fiókgalériába”, a Spiritusza szervezte az általa kiválasztott fiatalokat. Ma lazább szerződésekkkel köti őket a galériájához, de továbbra is figyeli a pályájukat, szerepelteti őket a Várfok tárlatain és külföldi kiállításokon is.

ATÁMOGATÁSOKBAN CSÖKKEN az állami szerepvállalás. E pillanatban is bizonytalan például a fél évszázadnál is hosszabb múltra visszatekintő, komoly presztízsű Derkovits-ösztöndíj sorsa, amit idén még nem hirdettek meg. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus ennek okaként jogszabályi változásokra hivatkozik. A magánszektorban ugyanakkor jelentős az élénkülés, ám az onnan származó támogatások hosszabb távon kevésbé tervezhetők, hiszen a felajánló cégek anyagi helyzetétől függenek. Kiemelten fontos szereplő a számos intézményi szponzor támogatását élvező Amadeus Művészeti Alapítvány, amely a zenével indult, és 1999-ben terjesztette ki tevékenységét a képzőművészetre is. A fiatal művészeknek díjakat, ösztöndíjakat felajánló intézmények sorában ott van a Friss tárlatoknak otthont adó Kogart is.

A kép éppen azon a területen mutat romló tendenciát, ami egzisztenciális értelemben a leginkább meghatározza a fiatal művészek helyzetét: az értékesítésben. Pedig a műkereskedelem, azon belül a kortárs művek eladásainak jelentős visszaesése az utóbbi években nem is a frissen piacra lépőket érintette a legrosszabbul, hiszen jó néhány olyan gyűjtő érdeklődését terelte feléjük, akik a befutott és drágább mesterek alkotásait már nem tudják megengedni maguknak. Tehetségekben nincs hiány, a kínálati paletta gazdag, javul a menedzselés, bátrabb az önmenedzselés – de mindez kevés, ha hiányzik a fizetőképes kereslet. Pontos felmérések nincsenek, de becslések szerint a korábban végzeteknek 20-30 százaléka van ma is a pályán, s még kisebb azoknak az aránya, akik kizárólag művészeti alkotómunkájukból meg is tudnak élni. ■ **EMŐD PÉTER**